

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

B1.

Ο συγγραφέας αντλεί το αφηγηματικό υλικό του από προσωπικές και οικογενειακές μνήμες, από τις παραδόσεις και τα βιώματα της λαϊκής ζωής στην ιδιαίτερη πατρίδα του, τη Βιζύη της Θράκης. Το υλικό αυτό ενισχύεται από το στέρεο υπόβαθρο της παιδείας του και την επιστημονική γνώση της ψυχολογίας και διοχετεύεται με μια πλούσια γλώσσα υψηλού ήθους στα διηγήματά του.

- Απόδοση – περιγραφή τοπικών ηθών και εθίμων: <<ως που ν' αποσαραντήσω εγώ>>, <<Το πρωί τους στεφανώσαμε....χορέψουμε>> και άλλα.
- Αυτοβιογραφικά στοιχεία: η κτητική αντωνυμία: <<Η μητρή μου>>, η πρωτοπρόσωπη αφήγηση, τα ονόματα των διαφόρων μελών της οικογένειας στο διήγημα ταυτίζονται με τα αληθινά τους ονόματα: <<Μιχαλιό>>, <<Αννιώ>> κ.α.
- Ψυχογράφιση χαρακτήρων: <<Όταν επανήλθον....εξ αορίστου αλλ' ισχυρού τινος φόβου>>, <<Και εντρεπόμενα....συλλογισμένος>>.

B2.

Χαρακτηριστικά:

α. Η πρωτοπρόσωπη αφήγηση, που αποτελεί τομή για την πεζογραφία της εποχής (π.χ. <<Όταν επανήλθον να καθίσω....>>, <<Το πρωί τους στεφανώσαμε...>> και που υπαγορεύεται από το ρεαλισμό του συγγραφέα. Ο ρεαλισμός, ο οποίος βασίζεται στην παρατήρηση, προϋποθέτει την προσωπική μαρτυρία, αφού σχεδόν μόνο αυτή καθιστά έγκυρη την αφήγηση.

β. Καινοτομία του Βιζυηνού είναι και η ποιητική του, που κινείται μεταξύ ρομαντισμού και ρεαλισμού, μνήμης και παρατήρησης, αυτοβιογραφίας και ηθογραφίας. (π.χ. <<Ήθελε να με βγάλη και μένα στον κόσμο...δεν μ' άφηκεν η γιαγιά σου να χαρώ....>> και <<....έτρεμον τα γόνατά μου εξ αορίστου αλλ' ισχυρού τινος φόβου>>).

γ. Τις αναχρονίες (για παράδειγμα, ολόκληρο το παραπάνω απόσπασμα αποτελεί μία αναδρομική – εγκιβωτισμένη αφήγηση), που βοηθούν το Βιζυηνό να εναλλάσει τα επίπεδα του χρόνου.

δ. Η δραματικότητα, όχι μόνο ως δημιουργία ή αναπαράσταση χαρακτήρων, αλλά και ως απόλυτη προσήλωση στο ανθρώπινο δράμα. Δράμα που, στη συγκεκριμένη περίπτωση, αποτελεί το μυστήριο-αίνιγμα του διηγήματος, του οποίου η “λύση” οδηγεί στην κορύφωση.

ε. Η παρεμβολή σύντομων διαλόγων, που χαρίζουν ζωντάνια και παραστατικότητα στο κείμενο. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι ενώ η γλώσσα στα αφηγηματικά μέρη είναι λόγια, στους διαλόγους υιοθετείται η απλή καθημερινή ομιλία των ανθρώπων της εποχής (π.χ. <<-Κουράσθης, βλέπω γυναίκα! / - Ναι, Μιχαλιό κουράσθηκα....>>).

B3.

Τα διηγήματα του Βιζυηνού έχουν ανθρωποκεντρική λειτουργία. Αυτό που ενδιαφέρει το συγγραφέα είναι να προβάλει τον άνθρωπο μέσα από τις πράξεις και τα συναισθήματά του. Ο συγγραφέας κατορθώνει να διεισδύσει στα μύχια της ψυχής των ηρώων του με τη βοήθεια που του προσφέρουν οι γνώσεις ψυχολογίας που διαθέτει. Το έργο του αποπνέει μία λεπτή συγκίνηση και ανθρωπιά.

Ο ανθρωπισμός του συγγραφέα φαίνεται από τον τρόπο που παρουσιάζει τους <<πάσχοντες>> ήρωές του. Είναι ιδωμένοι με επιείκεια, αγάπη, έχουν μια ειδική ευαισθησία. Είναι μοιραία θύματα του ενοχοποιημένου ψυχισμού τους. Βασανίζονται από τις ενοχές τους, υποφέρουν από τα <<πάθη>> τους.

Ο συγγραφέας δεν κρίνει με αυστηρότητα τους χαρακτήρες του, τους διακαριολογεί, τους κατανοεί. Όλα συνηγορούν ότι είναι ένας εξαιρετος ψυχογραφικός και δραματικός πεζογράφος.

- <<Ήθελε να με βγάλει και μένα.... η γιαγιά σου να χαρώ>>.
- << Σαν τον έβλεπα να χορεύη....κ' εγώ το χορό>>
- <<-Άιντε βαλ' ακόμαξεκουράζομαι πάλι>>
- Αλλά, τι τα θέλεις... συλλογισμένος>>

B4.

Ο πατέρας παρουσιάζεται εδώ ως ένας απλοϊκός άνθρωπος του χωριού της εποχής εκείνης, αντιπροσωπευτικός τύπος οικογενειάρχη, του οποίου η συμπεριφορά, τουλάχιστον στις κρίσιμες στιγμές, καθορίζεται λιγότερο από το συναίσθημα και περισσότερο από τις κοινωνικές συμβάσεις. Για τούτο, όταν η γυναίκα του ανακαλύπτει ότι σκότωσε το παιδί της, της κλείνει το στόμα, αφού οι συγχωριανοί – γείτονες δεν πρέπει να καταλάβουν τι συνέβη: ο προσωπικός σπαραγμός καταπνίγεται στο βωμό της κοινωνικής εικόνας της οικογένειας.

Ωστόσο, ο <<Μιχαλός>> διαφοροποιείται από τον κλασικό άντρα – αφέντη της εποχής, αφού ο αφηγητής αφήνει να διαφανούν η ευγένεια και οι ευαισθησίες του (π.χ. << τον επήραν τα δάκρυα....>> και <<Τρία χρόνια είχαμε πανδρεμένοι, κακό λόγο δεν με είπε....>>). Με άλλα λόγια, εδώ έχουμε ένα στοργικό πατέρα και τρυφερό σύζυγο, του οποίου οι αδυναμίες οφείλονται μάλλον στο πνεύμα της κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής, παρά στον <<κακό χαρακτήρα>>.

B5.

Είναι φανερά και στα δύο αποσπάσματα η κοινωνική καταπίεση και ο κοινωνικός έλεγχος που υφίσταται η γυναίκα:

- α) - <<Ήθελε να με βγάλη και μένα στον κόσμο....να χαρώ>>
- << Τι φωνάζεις έτσι, βρε βώδι;>> <<Θέλεις να ξεσηκώσεις....το παιδί σου;>>
- <<Και εντρεπόμουνά...τον πατέρα σου>>

Παρατηρούμε ότι δεν άφηναν τα ανύπαντρα κορίτσια να βγουν από το σπίτι και να διασκεδάσουν. Έπρεπε πρώτα να παντρευτούν, για να μπορούν να κυκλοφορήσουν με τη συνοδεία του άντρα τους. Επίσης όταν ανακαλύπτει η Δεσποινιώ ότι έχει σκοτώσει το παιδί της και αρχίζει να ξεφωνίζει, ο άντρας της της κλείνει το στόμα για να μη μάθει το συμβάν ο κόσμος και την κατηγορήσει ότι μέθυσε και πλάκωσε το μωρό.

- <<Να κάμει ο πατέρα μου μια βάφτιση>>
- <<Οι γυναίκες οι χαμηλοβλεπούσες>>
- <<Της έδινε την άδεια>>

Η γυναίκα – φανερά υποβαθμισμένη η θέση της – για να εκφράσει τα συναισθήματά της ή να διασκεδάσει πρέπει να πάρει την άδεια του άντρα της.

Ωστόσο στο πρώτο απόσπασμα η Δεσποινιώ, ωριμασμένη από τα βάσανα, έχει καταφέρει να μην εξαρτάται απόλυτα από τον κοινωνικό έλεγχο, αντιμετωπίζει πιο δυναμικά την κατάσταση έστω και υπό όρους. Παράλληλα ο άντρας της είναι πιο δεμένος μαζί της, της συμπεριφέρεται με τρυφερότητα και την βοηθάει, την παρηγορεί (εκτός από μία φορά). Στο απόσπασμα του Καζαντζάκη, το κοινωνικό κατεστημένο της Κρήτης είναι πιο αυστηρό, οι γυναίκες φαίνονται ακόμη πιο υποταγμένες. (<<Κι ο κύρης στράφηκε στη μάνα μου, πρώτη φορά είδα να την κοιτάζει με τρυφεράδα>>).

Επιμέλεια: Παρασκευαΐδου Ολυμπία, Τσακίρογλου Σπύρος, Φιλολόγοι